

3284

Näcken spelar.

Min morfar var född nere vid Skällevik.
Hon sa, att ibland när det var lugnt, var på
morgnar eller kvällar så kunde de höra
det mullra med ett dolt ljud i norr.
Då sade de, att näcken spelade på skåten.
Det betydde snöstorm och ont väder.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Peruch

Julaftonsmetod. Att på förhand få veta en
persons död.

Julafton skulle de gå och hämta sjömand. Den
skulle de sedan lägga vid dörrposten och bilda
ut den och göra en "kaka" av den. Varje
person skulle sedan göra ett avtryck med sin
egna hand i kakan av sjömand. Allt detta
skulle ske julafton. På juldagsmorgonen
skulle de se efter om alla avtrycken av
händerna var kvar. Var avtrycket efter
någon hand borta, då skulle den person,
som gjort det, då under året.

3284

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Förebud.

Tomrum i en likfärd förebåda begravn-
ning nästa söndag.

3284

4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

Varsel.

Nå svaloma prickade på fönsterbrädet,
skulle en familjemedlem snart dö.

3284

5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Varsel.

När hustru hade sig "tårkrä" / tång med
golvtilljorna / med huvudet mot dörren, så
skulle husefadern eller husmodern dö inom
ett års förlopp.

ACC. NR. 3284

Landskap: Blekinge Upptecknat av: B. Bengtson
 Härad: Kåller Härad Adress: Sjövedby
 Socken: Ysane Berättat av Ingrid Nilsson
 Uppteckningsår: 1931 Född år 1867 i Ysane

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Uppteckningen rör En historik om bergtagning.
 Jonassas (= Janas' hustru) Malena hade "örna
 gräbb" (= flicka, dotter) som hette Böngsta.
 En gång i sin krafts dagar och mellan
 hennes man levde skulle Malenas gå och
 hämta sin ko i Lussabacken / en skogsbacke
 i Ysane. Men koen var inte där. "Sätt
 dig här vid "kälvan" / käl = stor [flöt] sten / och
 vänta till jag kommer tillbaka" sa Malena
 till Böngsta. När Malena kom tillbaka och

hade hittat honom var "dågen vore" = flickan var borta. Malens kunde inte hitta honom. Det blev skallgång, men de kunde inte hitta honom. Men på tredje dygnet när Malens skulle gå och mjölka sås Brånsta där vid "hallen". Men hon var alldeles bortbytt. Hon var mycket tyftliten. Hon tyckte att det brann ljus omkring henne och om näsorna kunde hon skjuta och säga att de dansade omkring henne. Hon blev aldrig riktig i hela sitt liv.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

8

Uppteckningen rör *Gastkramad.*

Färn trodde folk att de kunde bli
gästakrysta / gastkramade / Förfärs beta
dessa fauns följande tillvägagångssätt:
Man tog en glöslande sticka, satte den
i den tjockare ändan av en sop-
kvast. Så förde man kvasten, den
tjockaste ändan med stoden före, ned mellan
benen, så upp bakom ryggen och över

huvudet, så ned mellan benen, upp bakom ryggen och över huvudet igen. Detta upprepades ännu en tredje gång, och alltid iakttog man att ändan med elden var före. Sedan tog de kvasten runt om kring sig på tvären. Då skulle skaftet hela tiden hållas nedåt. Man skulle föra kvasten runt kroppen 3 gånger. Medsals skulle det va. För var gång man förde kvasten runt sig skulle man späda tre gånger just i det ögonblick man lämnade den med vänster hand och tog den med höger hand. — De gamla trodde att det säkert hjälpte.

3284

12

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

mot gastkraaning.

Mot "gastakrystning" och annat ont brukade
mor släppa de tändstickor, som det var
eld i, mellan hinnat och kroppen på
mig, när jag var liten.

Brot med näsörta.

Meddelerskan kände en kurt, som brukade pisa öna / ha näsörta, när han var en ung pojke. Detta betades på följande sätt. Husmodern på stället skaffade en tjuvramia, hackade den i småbitar ~~och~~ blandade in bitar av den i en maträtt, som pojken, sedan fick äta. Efter det har han aldrig haft ont på öna om näsörta.

Mypterkonstens ämne.

Historien verkar onekligt underlig. Kan möjligtvis ha rötter i en förfärd från meddelerskans alltför livliga fantasi.

3284

14

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

Famuddamärke på surdegan.

På "süem" / surdegan / satte de alltid
före ett famuddamärke ☆ så att inte
"någon" skulle ta turan.

3284

15

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Femuddemärke i smörkärnan.

13

Vi har ännu en smörkärna här, som
det är ett femuddemärke i [☆] Det
skulle skyddas så att det inte kom
främmande och förgjorde "flöden" och
tog kraften, så att det inte blev smör.

3284

Vitlök.

Vitlök skulle de binda på barnen. Det
skeddade dem mot ont.

16

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14

3284

15

Ordspåk.

Den kaben, som inte kon "busis" den
sickar hon inte heller.

3284

10

Ardspråk.

Här är inte så usel skjorta, om här
inte är lika så dålig säck.

3284

Lyte.

17

Det var en kvinna som var med barn.
Så en kväll kom mannen hem kl. 10 och
bankade på fönstret. Kvinnan hade somnat
och vid det han bankade vaknade hon och blev
förskräckligt rädd. Barnet fick lyte. Det skete
kl. 10 nio kväll. De betade det visst på det
sätt att de tog det genom dörrkyl på ett
visst sätt.

3284

20

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Efter födelsen.

18

Efter födelsen sade man att modern var
"hårån". Så länge hon var "hårån"
skulle de lägga glöd och välsignis i en
skål, så fick inte vätsorna makt med
henne.

Vid giftermålet

Syria ting skulle en flicka kunna göra
när hon skulle gifta sig:

1. Sitta upp en "drailsväv"
2. Koka rågmjölsgröt och det riktiga som
blev reg så den kunde tångas.
3. Göra ett par kerlskrumpor på en dag
4. Göra en svinaränta i ordning.

3284

20

Kärlsmedel

När det var en flicka som tyckte att
fästmannen ville svika henne så skulle hon
slakta en slava, dela hjärnt mitt i två.
Så skulle hon själv äta upp den ena delen.
Den andra delen skulle hon baka in i
plättar eller nånting annat och bjuda
honon på det när han kom. Många ha
prövat detta medel.

3284

23

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

21

Grossa.

Här någon hade "fågellana" /prossa/ så
gav de honom "flura kriget" /arseuik/.

3284

24

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22

Medel mot förstoppning.

När någon hade förstoppning så kokte
de bark av "tössbärabosken" [Rham-
nus frangula] och det fick den sjuke
dricka. Johan, min man, druck det många
gånger.

3284

25

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20

"Villåpa-skod"

När det är någon som fått "villåpa skod"
så skall någon annan som haft "villåpa
skod" skjuta över den gjute med en
bössa tre gånger på en julfest stou.

3284

Sär.

24

Om man helle säe på händerna skulle
man lägga spindelväv på det; man kunde
också lägga på skal av en kokt potatis,
tunt späck o. d.

"Dröbfläck"

Jag hade så lyte bakom ena öret. Det blev alldeles vitt i huvudbakmen, och här det lossnade. Det kom vid den tiden vi skulle börja att ta upp såd. "Det är så lyte," sa mor, "det är den dröbfläck". Jag betade det på det sättet, att jag tog reda på en isen bund. När hon sedan fick sin förstfödde, bad jag att få efterbörden. Med den stötk jag mig över det sjuka stället. Det började ganska bli bättre, och jag har aldrig haft så kvass där sedan.

Smörtugga.

26

Om man fick en "pig" / speta, sticka, tugg /
i en finger, så skulle man "lära på
sina smörtugga". Man tuggade smör och
bröd, tills det blev en tjock gröt av det. Sedan
lade man det på en lapp och band den om
det sjuka stället. Då drog "smörtuggan" ut
var och sådant.

3284

29

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

27

Tur med grisen.

För att få tur med grisen brukade
de för spika fast en bit koppel i
hörnau på "vacken" / låget /

3284

30

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ko som inte ville bli "lät".

28

Om en ko inte ville bli "lät" skulle de
koka "högfrö" i vatten. Sedan skulle de
ge kon spadet.

Om arbetsskicket.

Om vintertiden, när det blev mörkt vid tre- eller fyra-tiden, brukade de "hålla sig" när de gick svinen och kreaturen, mjölket och åt "meraftan". Då gick de och lade sig med kläderna på och sov ett par timmar till vid sju-tiden. Då skulle de upp och äta "madare" vid 8-tiden. Sedan spann de till 11- eller 12-tiden på natten.